

SAMS utlåtande om FN:s barnrättskommitténs rekommendationer

Mottagare: Utrikesministeriet

29.8.2023

SAMS – Samarbetsförbundet tackar för möjlighet att uttala sig om FN:s barnrättskommitténs rekommendationer. SAMS är en samarbetsorganisation inom funktionshinderområdet i Svenskfinland. Våra medlemsorganisationer är: Förbundet Finlandssvenska Synskadade, FDUV, Psykosociala förbundet, Svenska hörsselförbundet samt Funktionsrätt med ansvar.

Enligt WHO beräknar man att omkring 15% av den totala befolkningen har någon grad av funktionsnedsättning. Om man dessutom beaktar personer med långvarig psykisk ohälsa finns de ca 45 000 personer som behöver någon form av service för personer med funktionsnedsättning på svenska i Finland. SAMS målgrupp består av dessa personer och vårt jobb är att bevaka dessa personers rätt till likabehandling, tillgänglighet och lika möjligheter att delta i samhället.

Tryggande av de språkliga rättigheterna

En särskilt utsatt grupp i Finland är svenskspråkiga barn med funktionsnedsättning. Vi tycker att det är beklagligt att det andra nationalspråket och tryggandet av service på svenska inte alls lyfts fram i rekommendationerna från FN:s barnrättskommitté. För svenskspråkiga barn, särskilt de med funktionsnedsättning, är det centralt att service, information och produkter finns att tillgå på det egna modersmålet. Så är inte alltid fallet idag och det här skapar ojämlika utgångspunkter för dessa barn. Det är viktigt att det andra nationalspråket hela tiden beaktas då man implementerar rekommendationerna.

Trots att tvåspråkigheten uppmärksammas i lagstiftnings- och beslutsprocesser så förverkligas ändå inte de språkliga rättigheterna i praktiken. Det är viktigt att tryggande av de språkliga rättigheterna tas med från början av olika processer och parallellt med det finska, och inte enbart i slutskedet. På så sätt beaktar man genomgående svenskans ställning. I och med den nya välfärdsområdesstrukturen märker vi att det finns stora regionala skillnader på möjligheten till att få service på svenska. I vissa fall finns det inte överhuvudtaget service eller stödformer att tillgå på svenska. Det här sätter en del barn och unga i en ytterst svår position. I värsta fall blir de helt utan det stöd som barnet skulle behöva för sin utveckling.

SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf

Helsingfors
Medelhavsgatan 14A
00220 Helsingfors

Vasa
Rådhusgatan 23
65100 Vasa

samsnet.fi
facebook.com/SAMSRf
instagram.com/sams_rf

Rekommendation 17 - Barnets bästa, rekommendation 7 - barnkonsekvensanalys

I rekommendation 17 lyfter FN fram att det finns en inkonsekvent tillämpning av principen om barnets bästa. FN rekommenderar att alla som jobbar med frågor som rör barn och deras rättigheter ska utbildas och handledas i hur man applicerar principen om barnets bästa. I punkt 7 rekommenderar FN att Finland ska vidta åtgärder för att stärka användningen av barnkonsekvensanalyser. SAMS ser ofta situationer där skyldigheten att göra en barnkonsekvensanalys inte uppfylls. Det här utgör ett försummande av skyldigheten att beakta barnets bästa som med högsta sannolikhet beror på okunskap om barnkonsekvensen som verktyg. Vi anser att alla personer som tar beslut i frågor som rör barn och deras rättigheter måste utbildas i hur man gör en barnkonsekvensanalys och andra konkreta sätt att trygga att principen om barnets bästa iakttas.

Rekommendation 32 - Psykisk hälsa

SAMS välkomnar att det psykisk ohälsa bland barn och unga tas upp i rekommendationerna. I Finland har en allt större mängd barn och unga psykisk ohälsa. Ett konkret fenomen som blir allt vanligare är barn som inte deltar i utbildning utan "faller" bort från skolan. Samtidigt kan det vara väldigt svårt att få hjälp och stöd. Detta stöd måste också finnas på svenska.

Rekommendation 9 - Fördelning av resurser, rekommendation 35 - Levnadsstandard

FN:s barnrättskommitté rekommenderar att ett barnrättsbaserat tillvägagångssätt integreras i statens budgetprocess och definierar tillräckliga budgetposter för barn i särskilt utsatt ställning. Vidare lyfter kommittén att man bör undvika nedskärningar av sociala trygghetsförmåner som påverkar barn som löper risk att hamna i fattigdom och uteslutning. SAMS vill påpeka att allokeringen av tillräckliga medel är en grundförutsättning för att vår målgrupps rättigheter ska förverkligas. Nedskärningar i bidrag eller service för barn med funktionsnedsättningar direkt eller deras föräldrar omöjliggör stärkandet av denna grups rättigheter.

Rekommendation 30 a - Det finns olika traditioner inom den finlandssvenska och finskspråkiga skolvärlden kring hur grundskoleundervisningen organiseras. Barn med intellektuell funktionsnedsättning och större stödbehov hänvisas fortfarande till de tidigare institutionerna inom specialomsorgen för grundskoleutbildning, vilket automatiskt medför boende på institution. Denna problematik finns inte inom den svenskspråkiga utbildningen i Finland.

Rekommendation 30 b - Det behövs ett familjecentrerat angreppssätt gällande stöd och service för familjer som har barn med intellektuell funktionsnedsättning. Om hela familjens stödbehov uppmärksammas i tid kan rätt slags stöd förebygga marginalisering, minska behovet av större stödinsatser och placering utanför hemmet undvikas.

Den planerade lagen om funktionshinderservice förbättrar möjligheter för barn med olika funktionsnedsättningar att få kortvarig omsorg och vård. Det möjliggör avlastning för föräldrarna som gör att de orkar i längden. I den planerade lagen ingår även en ny paragraf om barns boende som behövs för de familjer där det inte finns andra alternativ än att barnet får boendeservice utanför hemmet. Det här gäller situationer som inte handlar om barnskydd och när barnets hjälpbehov är övermäktigt för familjerna.

Nedskärningar i social-och hälsovården oroar med tanke på den ansträngda ekonomiska situationen i välfärdsområdena. Funktionshinderservice är ett specialområde med många subjektiva rättigheter för barnen som omfattas av lagen och detta får inte äventyras genom att den nya lagen om funktionshinderservice åtstramas gällande t.ex. tillämpningsområdet som kan leda till att en del barn/familjer kan bli utan service och därmed försätts i ojämlik ställning.

Rekommendation 30 c - Det behövs mera kunskap och utbildning för professionella om hur man kan för samtal med barn med intellektuell funktionsnedsättning som kommunicerar med olika typer av visuellt stöd/AKK. Barnens delaktighet kan i praktiken stärkas genom att de i ett tidigt skede kan delta i samtal som berör deras vardag, på den nivå som det finns förutsättning till med beaktande av deras funktionsnedsättning. Inom tredje sektorn finns kunnande kring materialstöd som professionella kan använda sig av som arbetsverktyg för att höra barnets åsikter.

Rekommendation 30 d - Barnens delaktighet i samhället kan stärkas genom aktivare arbete bland organisationer för att kunna inkludera barn med intellektuell funktionsnedsättning i deras fritidsverksamhet. Vidare behövs utbildning, ökad förståelse, attitydupplysning för personal som jobbar inom dessa organisationer. Personlig assistans för barn är en serviceform som fler barn borde få möjlighet att använda eftersom det skulle öka möjligheterna till att delta i fritidsverksamhet och sociala sammanhang. På så vi kan de ta del av samhällsutbudet för barn på ett mera jämlikt och tillgängligt sätt

Rebecka Holm

Marica Nordman

Jurist

Jurist